

УДК 378.147

ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ ЯК СПОСІБ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ

Кот М.І., викладач
кафедри іноземних мов

Одеський національний економічний університет

У роботі проведено дослідження професійної мотивації студентів-економістів. Забезпечення пізнавальної активності студентів є однією із важливих складових активізації навчальної діяльності вищих навчальних закладів. Розглянуто прийоми активізації, які спрямовані на підтримання мотивації студентів до навчання. Автором було проведено дослідження процесу мотивації навчальної діяльності студентів-економістів ОНЕУ.

Ключові слова: поняття «мотивація», види мотивації, професійна мотивація, поняття «активне навчання», активізація навчання

В работе проведено исследование профессиональной мотивации студентов-экономистов. Обеспечение познавательной активности студентов является одной из важных составляющих активизации учебной деятельности высших учебных заведений. Рассмотрены приемы активизации, направленные на поддержание мотивации студентов к обучению. Автором было проведено исследование процесса мотивации учебной деятельности студентов-экономистов ОНЭУ.

Ключевые слова: понятие «мотивация», виды мотивации, профессиональная мотивация, понятие «активное обучение», активизация обучения.

Kot M.I. PROFESSIONAL MOTIVATION OF STUDENTS AS ACTIVATION OF TRAINING

The study of professional motivation of students-economists is carried out in this work. The provision of students' cognitive activity is an important part of activation of educational activity in higher educational institutions. It describes activation methods aimed at maintaining students' motivation to learn. The author carried out a study of educational activity motivation of students-economists from ONEU.

Key words: concept "motivation", types of motivation, professional motivation, concept "active learning", activation of learning.

Постановка проблеми. У практиці вищої освіти формуванню та розвитку мотивації приділяється багато уваги. Саме професійна мотивація специфічно впливає на активізацію навчання. Забезпечення пізнавальної діяльності студентів є однією із важливих складових активізації навчальної діяльності. Після вступу до вищих навчальних закладів для колишніх абітурієнтів характерні зміни мотивів у зв'язку з професійним самоствердженням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Термін «мотивація» має різне трактування. З одного боку, мотивацію розглядають як сукупність факторів, які підтримують та спрямовують поведінку (Ж. Годфруа, К. Мадсен), з іншого – як сукупність мотивів (К. Платонов) або як пробудження, яке викликає активність організму та визначає його спрямованість, тобто як комплекс факторів, що спрямовують і спонукають поведінку людини (П. Якобсон). Крім того, мотивація розглядається як процес регуляції конкретної діяльності людини (М. Магомед-Емінов).

Як зазначають Ю. Нікітін, І. Нікітіна, С. Єрохін, структурними компонентами професійної мотивації є мотивація ініціації

(спонукає до діяльності), мотивація селекції (сприяє вибору мети), мотивація реалізації (забезпечує регулювання, контроль реалізації виконання відповідної дії), мотивація постреалізації (уможливлює завершення виконання дії і спонукання до іншої) [1].

Численні теорії почали з'являтися ще у працях стародавніх філософів. У наш час таких теорій дуже багато. Вивченням мотивації людини займалися Г. Хекхаузен, Г. Келлі, Д. Макклелланд, Ю. Роттер, Д. Аткинсон, Р. Мей та ін.

Постановка завдання. Аналіз педагогічної літератури дозволив нам сформулювати проблему дослідження: як насправді здійснюється мотивація навчальної діяльності студентів-економістів та як сприяти її формуванню.

Метою роботи є вивчення структури професійної мотивації студентів-економістів вищих навчальних закладів як способу активізації навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. У системі навчання у вищих навчальних закладах під професійною мотивацією розуміють сукупність чинників і процесів, які, відображаючись у свідомості, спонукають і спрямовують особистість до

вивчення майбутньої професійної діяльності [8].

Проаналізувавши інформацію щодо формування професійної мотивації навчальної діяльності, ми визначили умови, які впливають на формування позитивних мотивів навчальної діяльності. Такими умовами є:

- 1) професіоналізм викладача (бажання і вміння навчити);
- 2) ставлення до студента як до компетентної особистості;
- 3) сприяння самовизначенню студента, розвиток позитивних емоцій студента;
- 4) організація навчання як процесу пізнання;
- 5) використання методів, що стимулюють навчально-пізнавальну діяльність;
- 6) усвідомлення найближчих і кінцевих цілей навчання;
- 7) професійна спрямованість навчальної діяльності [7].

Професійна мотивація як властивість особистості є системою цілей, потреб, що спонукають студентів до активного засвоєння знань, оволодіння вміннями і навичками, свідомого ставлення до професії [2].

Види мотивації:

- пряма мотивація (заснована на змістовності праці, усвідомленні своїх досягнень та їх визначенні суспільством, почутті відповідальності і самореалізації особистості у процесі праці);
- непряма мотивація (заснована на матеріальній зацікавленості, ґрунтується на формах оплати праці, рівні напруженості праці);
- спонукальна мотивація (заснована на страху та обов'язках, невпевненості в завтрашньому дні).

Класифікаційні ознаки мотивації:

- вплив часу (перспективна мотивація, поточна мотивація, професійна мотивація);
- вплив на свідомість людини (соціально-психологічна мотивація, соціально-економічна мотивація).

Професійну мотивацію зведено до основних комплексів – обов'язку, інтересу та самооцінки професійної здатності [1].

Нині дослідникам уже не доводиться сумніватись у тому, що успішність студентів здебільшого залежить від розвитку професійної мотивації, а не тільки від природних здібностей. Між цими двома чинниками існує складна система взаємозв'язків. Але сьогодні в науці ще не вироблений єдиний підхід до вирішення проблеми мотивації поведінки студентів, не усталилася термінологія, не сформульовані чітко загальні поняття [9].

Що стосується навчальної діяльності студентів, то під професійною мотивацією

розуміється сукупність факторів і процесів, які спонукають та спрямовують особистість до вивчення майбутньої професійної діяльності. Професійна мотивація є внутрішнім фактором розвитку професіоналізму та особистості.

При цьому під мотивом професійної діяльності розуміється усвідомлення предметів актуальних потреб особистості (отримання вищої освіти, самопізнання, саморозвиток, підвищення соціального статусу, професійного розвитку).

Якщо студент сам вибирав вищий навчальний заклад, розуміється у тому, що за професію він обрав, і вважає її гідною і значущою для суспільства, то це і впливає на те, як складається його навчання. Дослідження, проведене автором серед студентів ОНЕУ, повністю це підтверджує.

Об'єктом дослідження є процес мотивації навчальної діяльності студентів I курсу збірної групи (15–17), які навчаються в Одеському національному економічному університеті за спеціальністю «Економіка підприємства».

В основі методики К. Замір у модифікації О. Реана [3] покладено концепцію про внутрішню і зовнішню мотивацію. Концепція про внутрішню мотивацію полягає у тому, що для особистості має значення діяльність сама по собі. Якщо ж в основі мотивації професійної діяльності покладено прагнення задовольнити інші потреби щодо змісту самої діяльності (це може бути заробітна плата, мотиви соціального престижу), то йдеться про зовнішню мотивацію [4].

Викладач запропонував студентам відповіді на питання: «Чому була выбрана саме ця професія? Чому подобається професія?», також було враховано відвідуваність занять.

Аналіз отриманих результатів показав нам, що студенти 15–17 групи більшою мірою задоволені обраною професією. Це свідчить про те, що студенти залучаються у професійну діяльність заради неї самої, а не для досягнення будь-яких інших зовнішніх нагород. Така діяльність є самоціллю, а не засобом для досягнення іншої мети. Тобто це студенти, яких цікавить сам процес навчання, вони схильні обирати більш складні завдання, що позитивно позначається на розвитку їхніх пізнавальних процесів та на відвідуванні занять.

Але є незначний відсоток студентів, що свідчить про байдуже, негативне ставлення до процесу навчання загалом. Для таких студентів метою є не отримання професійних знань і навичок, а кінцевий підсумок їхнього навчання – отримання диплома. Можна припустити, що ці студенти вступили-

ли до вузу не за своїм бажанням, а за на-
поляганням батьків.

Отже, в результаті проведеного теоре-
тичного дослідження можна зробити ви-
сновок, що мотиваційна сфера людини
дуже складна і неоднорідна. На практиці
вивчення професійної мотивації необхідно
проводити на різних етапах розвитку особи
студента, оскільки результат завжди буде
різним залежно від пізнавальних і широких
соціальних мотивів.

Використання цікавих завдань також
сприяє підвищенню професійної мотива-
ції студентів. Так, на заняттях з іноземної
мови студентам цікавими будуть теми:

- *Cross-cultural communication*;
- *Global economy and business ethics*;
- *International employment*;
- *Business communication in different countries* та ін.

Педагогічна практика використовує різні
шляхи активізації навчання, основні з них –
різноманіття методів, засобів, форм.

Оскільки навчання є видом діяльності,
воно не може бути неактивним. До факто-
рів активізації навчання можна віднести й
ті, що виражають у комплексі формуван-
ня дидактичного процесу: навчальний ма-
теріал, організаційно-педагогічний вплив,
здатність навчатися, час [5].

Активізуючи навчальну діяльність сту-
дентів вищих навчальних закладів, необ-
хідно прагнути реалізувати головну мету
навчання майбутніх фахівців – виховання,
розвиток і навчання студентів засобами
навчальних предметів на основі і в процесі
практичного оволодіння ними майбутньою
професійною діяльністю.

Науковець О. Бандурка наголошує на
тому, що університетське навчання має
забезпечуватися трьома компонентами:
наявністю студента, наявністю науково-пе-
дагогічного складу, належною матеріаль-
но-технічною базою. Окрім того, ще є і
четвертий компонент – бажання студента
навчатися, його мотивація до навчання.
Часто такої мотивації немає, оскільки су-
часний студент не бачить перспектив ви-
користання набутих навичок, знань, тобто

можливості роботи за спеціальністю у гід-
них умовах за достойну платню [6].

Перед викладачами стоїть головне
завдання – розвинути у студентів бажання
і вміння вчитися, формувати свідоме став-
лення до навчання. Для цього треба розши-
рити професійну мотивацію студентів, їхній
кругозір. Викладачі прагнуть, щоб навчання
студентів стало дієвим засобом пізнання і
залучення студентів до різних сфер люд-
ської діяльності.

**Висновки з проведеного досліджен-
ня.** Професійна мотивація відіграє роль
компенсаторного фактора. Так, в умовах
недостатньо розвинених здібностей сту-
дента за наявності професійної мотива-
ції такий студент може досягти більших
успіхів, аніж здібний студент, у якого не
сформована професійна мотивація. Тому
цілеспрямоване формування у студентів
професійної мотивації є одним із найпер-
ших завдань вищих навчальних закладів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Єрохін С.А. Концепція професійної мотивації студентів як фактору конкурентності на ринку праці / С.А. Єрохін, Ю.В. Нікітін, І.В. Нікітіна // Юридична наука. – 2011. – №1. – С. 20–28.
2. Пінська О. Професійна мотивація як засіб підвищення ефективності навчальної діяльності студентів / О. Пінська // Проблеми трудової і професійної підготовки. – 2009. – Вип. 14. – С. 111–115.
3. <http://kemospom.chat.ru/test/zamfir.html>.
4. Лисовец Н.М. Профессиональная мотивация студентов как способ активизации обучения / Н.М. Лисовец.
5. Підласий І.П. Продуктивний педагог. Настільна книга вчителя / І.П. Підласий. – Харків : Основа, 2010. – 360 с.
6. Бандурка О.М. Про сьогодення вищої освіти в Україні / О.М. Бандурка // Вища школа. – 2011. – № 9. – С. 7–15.
7. Черняк Н.О. Формування мотивації студентів до навчання у ВНЗ / Н.О. Черняк. – 2013.
8. Каньоса Н.Г. Особливості формування професійної мотивації студентів вищого педагогічного закладу / Н.Г. Каньоса // Збірник наукових праць. – Вип. 11.
9. Казакова М.О. Дослідження професійної мотивації студентів педагогічного вузу / М.О. Казакова. – 2006.